Stefan, imię zakonne Patrycy od św. Stefana Przeczytański

nauczyciel
pijar, pisarz, uczeń, kaznodzieja
Ur. 1.8.1750,
Zm. 24.1.1817,

Dane rodziców

Jan Przeczytański

Wychowanie i wykształcenie

Wykształcony w szkole pijarskiej w Międzyrzeczu Koreckim, do zakonu pijarów wstąpił 27 lipca 1774 roku w Łukowie i tam odbył dwuletni nowicjat. Po jego ukończeniu dzięki swojej wiedzy i zdolnościom został zwolniony ze studiów zakonnych i od razu skierowany na studia filozoficzne, które odbył w latach 1776-1778 w Międzyrzeczu Koreckim.

Etapy kariery dot. edukacji

Po ukończeniu studiów przez trzy lata uczył w szkole w Złoczowie. W okresie 1781-1783 pracował jako profesor matematyki w Collegium Regium, w tym czasie pomagał Andrzejowi Gawrońskiemu, autorowi polskiego przekładu podręczników do geometrii i algebry S. L'Huiliera. W latach 1783-1784 i 1787-1788 pracował jako wykładowca matematyki, logiki i fizyki w studium pijarskim w Międzyrzeczu Koreckim. Następnie pracował jako nauczyciel i prefekt szkoły w Łomży. Podczas obchodów urodzin króla Stanisława Augusta wygłosił w kościele farnym w Łomży patriotyczne kazanie, które nawiązywało do zaprzysiężenia konstytucji majowej i które zostało wydane drukiem. Odznaczony został za to przez króla medalem "Merentibus". W czasie insurekcji kościuszkowej działał w Komisji Porządkowej Łomżyńskiej.

Po rozbiorach do 1798 roku przebywał w Łomży, potem przeniósł się do Warszawy, gdy został mianowany na asystenta prowincjała, pełnił także funkcję regensa i profesorem w pijarskim Wyższym Seminarium Duchownym w Warszawie, od 1815 roku Działu Umiejętności Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Był jednym z kilku czołowych przedstawicieli władz zgromadzenia, którzy swoim wysiłkiem i zaangażowaniem uchronili zakon w pierwszych latach zaborów przed całkowitym upadkiem, był cenionym i popularnym kaznodzieją.

Był rektorem w Piotrkowie Trybunalskim. W 1810 roku został wybrany na prowincjała, pełnił ten urząd aż do śmierci, został pochowany w kościele pijarskim na ul. Długiej.

Był autorem wielu prac z homiletyki i logiki. Za jego życia zostały wydane m.in.: "Kazanie do zgromadzonej szlachty łomżyńskiej z okazji przysiegi na Konstytucje 3 Maja 1791 miane w Łomży. Dedykowane królowi" (Warszawa 1792); "Kazania", t. 1-4 (Warszawa 1815). Najznakomitsze jego dzieło to podręcznik do logiki "Logika, czyli sztuka rozumowania" (Warszawa 1816). Był to drugi podręcznik do logiki w języku polskim, został bardzo dobrze przyjęty i oceniony – „najlepszy […] napisany w duchu sensualizmu i empiryzmu"; „czerpiący więcej z Locke'a niż Condillaca". Część jego prac religijnych wydał pośmiertnie Szymon Bielski.

Fakty z życia osobistego

Pochodził z rodziny drobnoszlacheckiej z województwa bracławskiego.

Po powstaniu listopadowym jego ciało wraz z innymi wybitnymi pijarami zotało pochowane w 1834 roku zbiorowej mogile na cmentarzu powązkowskim.

Żył w XVIII-XIX wieku.

Bibliografia

Przedmiotowa

1. M. Ausz, K. Puchowski, *Przeczytański Patrycy od św. Stefana*, [w:] Komisja Edukacji Narodowej 1773-1794. Słownik biograficzny, red. A. Meissner, A. Wałęga, Warszawa, 2018.